

GOVOR NA OTVARANJU TPT-a
(25. 1. 2000.)

Prof. dr. Tomislav IVANČIĆ, dekan KBF-a

Poštovani,

čast mi je da kao dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu mogu otvoriti 40. TPT u jubilejskoj 2000. godini rođenja Isusa Iz Nazareta. Hvala Vam što ste se uvrstili među sudionike ovog skupa.

Jubilejska godina bi htjela biti u mnogočemu prekretnica u Katoličkoj crkvi. Prikladno je stoga istraživanja u hrvatskoj Crkvi pokrenuti na povijesnoj razini, te se upitati za bilancu, izazove i perspektive, a to znači za prošlost, sadašnjost i budućnost naše Crkve. Ta povijesna kontekstualnost je bitna za ovaj jubilejski trenutak Crkve. Traganja za odgovorima vjere mogu se vidljivo dogoditi samo unutar povijesnog horizonta, smatra W. Kasper. Povijest je, naime, dimenzija svjedočenja Božje objave, ali je ona i dimenzija naše vjere. Kako kroz vjeru omogućiti čovjekovu povijesnu slobodu, pita se Kasper. Živimo naime u posthistorijskoj epohi, jer su povijesna dostignuća novog vremena postala nekom vrstom druge naravi gdje čovjekova sloboda jedva ima prostora. To predstavlja prijetnju čovječnosti i stoga je važno uočiti i aktivirati povijest za koju nas je Bog oslobodio i otkupio od vlasti tame, naglašava Kasper.

Suvremena povijest nosi neku vrstu sjene koja prekriva Boga i svijet. Čovjek svoju egzistenciju doživljava kao teret i pretešku zadaću, kaže E. Biser. Zato se traži novo svanuće povijesnog trenutka. Naše vrijeme je vrijeme straha, rekao je K. Jaspers.

Nakon propasti znanstvene epohe u kojoj se prelazilo od idealizma prema filozofiji egzistencije, od egzistencijalizma prema kritičkom racionalizmu, od marksističke kritike društva do analitičke filozofije i analize govora, što je napokon vodilo u neodređenu zemlju postmoderne samovolje, sada dolazi novo razdoblje koje šepa između skepse i mudrosti, kaže Biser. Treba vjeru danas tako protumačiti da se ona shvati kao omogućenje istinske čovječnosti u današnjem svijetu, naglašava Ratzinger. Vjera je jaz koji treba premostiti između vidljivoga i nevidljivoga, kao i između prošlosti i sadašnjosti, kaže on.

U prvom planu ovoga skupa stoji bilanca prošlosti. Analizirajući tu prošlost na teološkom, liturgijskom, pastoralnom i katehetskom planu nije bilo potrebno poći od Pracrkve prije 2000 godina, a niti od početaka hrvatske Crkve prije više od 13 stoljeća, nego se zaustaviti na pitanju koliko je II. vatikanski sabor ostavio tragove u hrvatskoj Crkvi. Taj Sabor se, naime, bavio izvorima i korijenima Crkve i kršćanske vjere a ujedno je otvarao prozore i vrata Crkve za svijet kojemu ona treba služiti.

U našoj Crkvi su brojni izazovi koji se kao šanse pružaju za evangelizaciju svijeta. Iako patnička i na stalnoj fronti, hrvatska Crkva je pozvana u zajedništvu opće Crkve stvarati duh pomirenja i hrabro čistiti svoja sjećanja. Njoj se pružaju šanse da se inkulturira i bolje razumije našeg čovjeka, da se osloni s povjerenjem na laike te da shvati i usvoji socijalno djelovanje kao bitni znak proživljavanja evanđeoske vjere. U povijesnim nacionalnim okršajima ona je izazvana odvažnije se prihvatiti ekumenskog rada, ali i okružena religijama osobito židovstva i islama te religijskim pokretima, tražiti čvršće puteve dijaloga. U evangelizacijskom radu čini se da još nije ni počela koristiti svestrane mogućnosti javnih medija.

Odvažujući se za pogled u budućnost pitamo se može li se razvijati tipična hrvatska teologija koja bi trebala biti kritičko-proročka. Iz takve teologije mogu izrasti nove pastoralne vizije i zaokreti koji bi omogućili provedbu reevangelizacije i duhovne obnove društva.

No, pitanja obnove Crkve i društva ne mogu se riješiti samo na razini ekleziologije, smatra W. Kasper. Rasprave o ekumenskoj teologiji, teologiji svijeta, o političkoj teologiji i teologiji sekularizacije, razvoja, evolucije i revolucije te teologije oslobođenja nisu rješenja, kaže on. Prevelik *aggiornamento* vodi Crkvu u gubitak identiteta, a velika teološka jasnoća govora o sebi vodi u opasnost da Crkva govori mimo ljudi i njihovih problema. Trudi li se oko identiteta u opasnosti je da izgubi svoju relevantnost, trudi li se oko relevantnosti u opasnosti je da izgubi svoj identitet. Zato je nužno posvješćivanje pravog temelja i smisla Crkve i njezine zadaće u našem svijetu. Temelj i smisao Crkve nisu ideja, princip i program, nisu dogme i moralne zapovijedi, nisu ni crkvene i društvene strukture, iako one na svome mjestu imaju opravdanja i važnosti. Temeljni smisao Crkve je osoba sa konkretnim imenom: Isus Krist. Problemi koji pritišću Crkvu mogu se rješavati samo polazeći od ovog središta i prema njemu, naglašava W. Kasper.

To uvjerenje dijeli s Kasperom i E. Biser. On kaže da je krizno stanje u koje je upalo kršćanstvo uzrokovano time da je periferija stavljena u središte, dok je stvarno središte ispalo iz vida. U crkvenom prostoru nastupilo je otvrdnuće eklezijalnih struktura, iako je u međuvremenu postalo potpuno jasno da se budućnost može postići samo u zahvaćanju unatrag, na kristološki fundament. Crkva trpi od

krize identiteta, kaže Biser. Njegov identitet je u identifikaciji s Isusom Kristom. On je pošao korak dalje od Kaspera kada kaže da se ne radi toliko o kristologiji koliko o kristomatiji, ne da se zovemo nego da budemo djelotvorni kršćani, kako je to već rekao Ignacije Antiohijski.

Zasužnjen u koncentracionom logoru u vrijeme drugog svjetskog rata, kada se činilo kako povijest bez traga zauvijek nestaje, a jedva se nazire neka budućnost, D. Bonhoeffer je napisao: »Neprestano me zaokuplja pitanje što je kršćanstvo i što zapravo za nas danas predstavlja Krist. Mi idemo ususret posve nereligioznom vremenu. Kako može Krist postati gospodar i nereligioznih? Što u nereligioznom svijetu znači Crkva, zajednica, propovijed, liturgija, kršćanski život? Tada Krist i nije više predmet religije, nego nešto sasvim drugo: pravi gospodar svijeta.«

Gledajući u budućnost Bonhoeffer se upitao idemo li ususret velikih organizacija ili malih života, ususret vremenu u kojem će se odabrati ono najbolje ili će se svi uvjeti života izjednačiti. Nalazimo se na samim počecima shvaćanja, kaže on. Crkva se dugo borila za samoodržanje i zato su stare riječi izgubile snagu. Naše kršćansko postojanje sastojat će se od molitve i djelovanja pravednika među ljudima. Tako će doći dan kada će ljudi biti pozvani tako izgovoriti Božju riječ da ona mogne promijeniti i obnoviti svijet. Bit će to osloboditeljski i otkupiteljski govor, poput Isusova govora, nad kojim su se ljudi prenerazili ali i njime bili pobijeđeni, kaže Bonhoeffer.

Otkrivajući duboke korijene opće i hrvatske Crkve, prihvaćajući izazove i vjerujući u Božju budućnost neka nam ovaj teološko-pastoralni tjedan donese nadahnuće, snagu i upornost za izvedbu onog zadatka koji nam je Bog u ovom povijesnom trenutku namijenio. Sudionicima želim puno radosnih trenutaka otkrivanja nove nade i oduševljenja za teološki i pastoralni rad.

Time ovaj 40. TPT u jubilejskoj godini Kristova rođenja proglašavam otvorenim. Hvala.